

ΝΑΘΑΝΑΗΛ, Δ.: Η απόφαση δεν είναι ομόφωνη. Η απόφαση πλειοψηφίας με την οποία συμφωνεί και η Πούγιουρου, Δ., θα δοθεί από εμένα. Η Σταματίου, Δ., θα δώσει διϊστάμενη απόφαση.

Α Π Ο Φ Α Σ Η

ΝΑΘΑΝΑΗΛ, Δ.: Το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας εξέτασε αγωγή με την οποία ο εφεσείων παραπονείτο εναντίον των εφεσιβλήτων ότι δημοσίευμα του εφεσίβλητου 1 τον δυσφήμισε ούτως ώστε να δικαιούτο σε αποζημιώσεις, έξοδα και έκδοση απαγορευτικού διατάγματος. Ο εφεσείων ήταν διευθυντής της ██████████ Ltd, η οποία επίσης ήγειρε ως ενάγουσα 2, την ίδια αξίωση εναντίον των εφεσιβλήτων. Όπως και στην περίπτωση του εφεσείοντα, η αγωγή κάλυπτε τα αστικά αδικήματα της δυσφήμισης και της επιζήμιας ψευδολογίας κατά παράβαση των άρθρων 17 και 25, αντιστοίχως, του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου, Κεφ. 148.

Τα γεγονότα που οδήγησαν στο δημοσίευμα και κατ' επέκταση στην έγερση της αγωγής ήταν ότι ο εφεσείων προφυλακίστηκε μαζί με άλλο πρόσωπο κατόπιν διατάγματος Δικαστηρίου που εκδόθηκε στις 10.9.2004 για τη διερεύνηση ποινικών αδικημάτων συνωμοσίας προς διάπραξη κακουργήματος και τη διάρρηξη καταστήματος και κλοπής στη βάση των άρθρων 371 και 294, αντίστοιχα, του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154. Ο εφεσείων και το άλλο πρόσωπο θεωρήθηκαν ύποπτοι για διάρρηξη και κλοπή που εκδηλώθηκαν σε κοσμηματοπωλείο που διαχειριζόταν η πρώτη ενάγουσα 2 εταιρεία.

Τη διαδικασία της προφυλάκισης παρακολούθησε ο εφεσίβλητος 1, ο οποίος την επομένη στις 11.9.2004, δημοσίευσε το εξής κείμενο:

«ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΟΠΗ ΧΡΥΣΟΥ ΚΑΙ ΑΣΗΜΙΟΥ

*Συνέλαβαν του
παραπονούμενο διευθυντή*

Φαίνεται πως η εταιρεία, η οποία έχει ασφαλιστική κάλυψη, αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα, ενώ πρόσφατα δεχόταν πιέσεις από τράπεζα για εξόφληση χρεών

*ΓΡΑΦΕΙ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΑΡΧΟΥ*

Ο 51χρονος [REDACTED], μεγαλομέτοχος και διευθυντής της εταιρείας εμπορίας χρυσού και ασημιού, απ' όπου κλάπηκαν την περασμένη Τετάρτη τέσσερα κιλά χρυσαφιού εικοσιτεσσάρων καρατίων αξίας 25.000 λιρών και μεγάλη ποσότητα ασημιού αξίας 119.000 λιρών, καθώς και αριθμός επιταγών, συνελήφθη ως ο εγκέφαλος της μεγάλης κομπίνας. Ο κ. [REDACTED] αλλά και ο 20χρονος [REDACTED] οδηγήθηκαν χθες ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας ως ύποπτοι για διάρρηξη, κλοπή και συνωμοσία προς διάπραξη κακουργήματος. Σύμφωνα με τον εξεταστή της υπόθεσης, λοχία του ΤΑΕ Λευκωσίας [REDACTED] και [REDACTED] οι ανακριτές εξασφάλισαν μαρτυρία, το περιεχόμενο της οποίας δημιουργούσε εύλογες υποψίες εναντίον του [REDACTED]. Ο νεαρός εντοπίστηκε και συνελήφθη την επομένη της διάρρηξης. Χθες, ο εξεταστής της υπόθεσης ανέφερε στο Δικαστήριο ότι ο [REDACTED] παραδέχθηκε προφορικά τη διάπραξη των υπό διερεύνηση αδικημάτων, αναφέροντας στους ανακριτές ότι ενήργησε κατόπιν οδηγιών του διευθυντή της εταιρείας [REDACTED] ο οποίος του υποσχέθηκε μεγάλο χρηματικό ποσό. Μετά την ομολογία του 20χρονου συνελήφθη και ο 51χρονος, ο οποίος, ωστόσο, αρνείται οποιαδήποτε ανάμειξη στην υπόθεση. Ο νεαρός ύποπτος πάντως, πέραν από την προφορική ομολογία του, ανέφερε χθες στους ανακριτές ότι έκρυψε το κλοπιμαίο χρυσάφι και ασήμι στο σπίτι του και αναμενόταν να τα παραδώσει στους αστυνομικούς. Όσον αφορά το ελατήριο, χθες αναφέρθηκε στο Δικαστήριο ότι από τις προκαταρκτικές εξετάσεις φαίνεται πως η εταιρεία του [REDACTED], η οποία έχει ασφαλιστική κάλυψη, αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα, ενώ πρόσφατα δεχόταν πιέσεις από τράπεζα για εξόφληση χρεών. Αναφέρθηκε επίσης ότι σε αντίθετη περίπτωση υπήρχε ενδεχόμενη κατάσχεση περιουσίας της εταιρείας. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το αίτημα της Αστυνομίας για οκταήμερη προσωποκράτηση των υπόπτων είναι δικαιολογημένο και διέταξε την κράτηση τους προς διευκόλυνση των ανακρίσεων και πλήρη διαλεύκανση της υπόθεσης.»

Ο εφεσείων προέβαλε τη θέση πρωτοδίκως ότι ήταν διευθυντής της εν λόγω εταιρείας, η οποία εκκρεμούσης της αγωγής, τέθηκε υπό εκκαθάριση με τον Επίσημο Παραλήπτη να μην επιθυμούσε τη συνέχιση της. Στις 7 ή 8.9.2004 διαπράχθηκε ληστεία στο κοσμηματοπωλείο, στη βάση δε πληροφοριών η αστυνομία συνέλαβε κατά πρώτο το έτερο πρόσωπο το οποίο ψευδώς ή κακοβούλως ενέπλεξε και τον εφεσείοντα με αποτέλεσμα να ακολουθήσει και η δική του σύλληψη. Από τη διερεύνηση όμως του αδικήματος διαφάνηκε πως ο εφεσείων δεν είχε καμία ανάμειξη με αποτέλεσμα να αφηθεί ελεύθερος χωρίς να προκύψει οτιδήποτε εναντίον του. Το δημοσίευμα παρουσίαζε τον εφεσείοντα ως τον «εγκέφαλο» της διάρρηξης και της κλοπής και εντολέα του άλλου προσώπου, ο οποίος ήταν ο αυτουργός. Παρουσίαζε επίσης την εταιρεία να αντιμετώπιζε οικονομικά προβλήματα τα οποία ο εφεσείων επεδίωξε να αντιμετωπίσει μέσω της ασφαλιστικής κάλυψης της. Η εταιρεία όμως δεν διέθετε ασφαλιστική κάλυψη των εμπορευμάτων της. Στη βάση αυτή το επίδικο δημοσίευμα περιείχε υπονοούμενα, ήταν κακόβουλο και επιζήμιο με σκοπό να πλήξει τον εφεσείοντα εφόσον οι εφεσίβλητοι όφειλαν να γνωρίζουν ότι ο εφεσείων βρισκόταν υπό κράτηση ως ύποπτος και όχι ως ένοχος, ενώ παρουσίασαν ψευδώς τους ισχυρισμούς του άλλου προσώπου που κρατείτο ως ύποπτος χρησιμοποιώντας όρους και χαρακτηρισμούς καθ' υπερβολή, ενεργώντας ανεύθυνα και χωρίς διερεύνηση των γεγονότων.

Οι εφεσίβλητοι υπερασπιζόμενοι αρνήθηκαν τον ισχυρισμό ότι το κείμενο αποτελούσε δυσφήμιση ή επιζήμια ψευδολογία ή ότι αυτό ήταν κακόβουλο, επικαλέσθηκαν δε τις υπερασπίσεις της αληθείας,

του εντίμου και ευλόγου σχολίου, καθώς και του απόλυτου προνομίου. Υποστήριξαν ότι το δημοσιευθέν κείμενο αφορούσε ένα αληθές περιστατικό και αφορούσε έντιμο και εύλογο σχόλιο επί θέματος δημοσίου ενδιαφέροντος, συνιστούσε δε σύγχρονη και ακριβοδίκαιη αναφορά στα όσα είχαν διαδραματισθεί σε δημόσια δικαστική διαδικασία.

Το Δικαστήριο ανέλυσε τη σχετική νομολογία στη βάση της αγωγής της δυσφήμισης και της επιζήμιας ψευδολογίας, καθώς και τις υπερασπίσεις που συνήθως προβάλλονται σε υποθέσεις του είδους για να καταλήξει στο τέλος ότι από την ανάλυση της μαρτυρίας που είχε προσκομιστεί ενώπιον του, δεν θεμελιωνόταν ούτε η μια, ούτε η άλλη αιτία αγωγής. Το επίδικο δημοσίευμα, καθώς έκρινε, δεν ήταν δυσφημιστικό για τον εφεσείοντα εφόσον κατά τη συνήθη ερμηνεία του κειμένου το κείμενο παρουσίαζε τον εφεσείοντα ως απλό ύποπτο εμπλοκής στη διάπραξη των ποινικών αδικημάτων και δεν μεταχειριζόταν τον εφεσείοντα ως να είχε διαπράξει αυτά τα αδικήματα. Το δημοσίευμα κατέγραφε το γεγονός ότι ο εφεσείων αρνείτο οποιαδήποτε ανάμειξη, καθώς και το ότι η προφυλάκιση του έγινε μόνο «προς διευκόλυνση των ανακρίσεων και πλήρη διαλεύκανση της υπόθεσης».

Ακόμη όμως και να θεωρείτο το δημοσίευμα ως δυσφημιστικό, οι εφεσίβλητοι είχαν πετύχει στη βάση του ισοζυγίου των πιθανοτήτων να αποδείξουν την υπεράσπιση του απόλυτου προνομίου, η οποία δεν επηρεαζόταν από το γεγονός πως ο εφεσείων παρουσιαζόταν να είχε συλληφθεί ως «ο εγκέφαλος της μεγάλης

κομπίνας». Αυτό διότι το δημοσίευμα παρέμεινε αληθές, ή, κατ' ουσίαν αληθές και ακριβοδίκαιο και η λέξη «εγκέφαλος» ευλόγως χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει την υπό διερεύνηση συμμετοχή του εφεσείου στις κατ' ισχυρισμόν αδικοπραξίες. Ούτε επηρεαζόταν η υπεράσπιση από την ανακριβή αναφορά περί ασφαλιστικής κάλυψης της εταιρείας διότι κατά τον επίδικο χρόνο η αστυνομία διερευνούσε την ύπαρξη και οικονομικών ελατηρίων περιλαμβανομένου του ενδεχομένου η εταιρεία να καλυπτόταν από ασφάλεια. Η ανακρίβεια θεωρήθηκε από το Δικαστήριο ως ήσσονος σημασίας.

Το Δικαστήριο θεώρησε ότι ούτε η επίσημη ψευδολογία είχε αποδειχθεί και τα όσα απέδιδε ο εφεσείου στους εφεσίβλητους ως απόδειξη κακοβουλίας ήταν αβάσιμα. Πρόκειται για ένα δημοσίευμα που δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αθέμιτα «υπερβολικό», δεν παρουσίαζε τον εφεσείου ως ένοχο, αλλά μόνο ως ύποπτο, οι δε αναφορές σε «εγκέφαλο» δηλαδή σε ηθικό αυτουργό και σε οικονομικά προβλήματα της εταιρείας έχουσα ασφαλιστική κάλυψη ήταν δικαιολογημένες προερχόμενες από την αποκαλυφθείσα μαρτυρία.

Κατά συνοπτικό τρόπο το Δικαστήριο προχώρησε να εξετάσει σε μια παράγραφο το ζήτημα των αποζημιώσεων που θα επιδικάζοντο στον εφεσείου εάν η αγωγή του ήταν επιτυχής, χαρακτηρίζοντας δε τη σχετική μαρτυρία για την απόδειξη ζημιάς ως γενικόλογη και ασαφή, έκρινε ότι ο εφεσείου θα δικαιούτο μόνο σε ονομαστικές

αποζημιώσεις. Απέρριψε λοιπόν την αγωγή με έξοδα σε βάρος του εφεσείου.

Με την έφεση επιδιώκεται η ανατροπή της απορριπτικής πρωτόδικης κρίσης με διάφορους λόγους οι οποίοι συναρτώνται προς τις θέσεις ότι το επίδικο δημοσίευμα λανθασμένα κρίθηκε μη δυσφημιστικό και ότι η εντύπωση που θα δημιουργείτο στο μέσο λογικό άνθρωπο ήταν ότι ο εφεσείων ήταν απατεώνας και ο ηθικός αυτουργός ποινικών αδικημάτων. Η χρήση των λέξεων «εγκέφαλος της μεγάλης κομπίνας», μαζί με τις υπόλοιπες αναφορές στο κείμενο ότι ο εφεσείων είχε υποσχεθεί μεγάλο χρηματικό ποσό στο έτερο πρόσωπο που συνελήφθη και ότι η εταιρεία είχε ασφαλιστική κάλυψη, δεν θα μπορούσαν παρά να μεταδώσουν στο ευρύ κοινό τις έννοιες ενός ανέντιμου ατόμου που μετέρχετο δόλιες πράξεις για να προωθήσει τα δικά του συμφέροντα και να επιλύσει τις οικονομικές του δυσκολίες. Το Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη ότι το δημοσίευμα δεν αποτελούσε ακριβοδίκαιη αναφορά των όσων λέχθησαν ως μαρτυρία κατά τη διαδικασία προσωποκράτησης των υπόπτων. Ούτε αποτελούσε ουσιώδη ακριβή καταγραφή των όσων έλαβαν χώραν κατά την ακροαματική διαδικασία. Συνδεδεμένη εισήγηση με άλλο λόγο έφεσης είναι και ότι η ανακρίβεια ότι η εταιρεία καλυπτόταν ασφαλιστικώς αποτελούσε ανακρίβεια ήσσονος σημασίας που δεν αναιρούσε την αλήθεια ή την κατ' ουσίαν αλήθεια του δημοσιεύματος. Λανθασμένα επίσης έκρινε τον εφεσίβλητο 1 ως αξιόπιστο μάρτυρα έχοντας παρουσιάσει μια «εικόνα ενός προσοντούχου και έμπειρου δημοσιογράφου που ασκούσε με επάρκεια, αντικειμενικότητα και εντιμότητα το επαγγελματικό

καθήκον του». Λανθασμένα τέλος το Δικαστήριο θεώρησε ότι και να πετύχαινε η αγωγή ο ενάγων δεν δικαιούτο παρά σε ονομαστικές αποζημιώσεις.

Αντίθετη η θέση των εφεσιβλήτων οι οποίοι στο περίγραμμα τους τονίζουν το γεγονός ότι ο εφεσείων είχε συλληφθεί και τεθεί υπό κράτηση για τρία πολύ σοβαρά διερευνόμενα αδικήματα και ότι στις περιπτώσεις επίκλησης του απολύτου προνομίου δεν απαιτείται από το Δικαστήριο ιδιαίτερη προσπάθεια για να διαπιστώσει κατά πόσο μια περίπτωση εμπίπτει ή εκφεύγει του απολύτου προνομίου. Οι δικαστικές διαδικασίες ενεργοποιούν την υπεράσπιση αυτή και δεν μπορεί να επιχειρείται αποσπασματική ανάλυση του δημοσιεύματος. Στο δημοσίευμα τονίστηκε ότι ο εφεσείων παραπέμφθηκε στο Δικαστήριο ως ύποπτος και μόνο και από το δημοσίευμα δεν μπορούσε να συναχθεί ή έστω να νοηθεί ότι αυτός είχε διαπράξει τα αδικήματα για τα οποία προσωποκρατήθηκε. Πράγματι διαφάνηκε πως η εταιρεία δεν είχε ασφαλιστική κάλυψη, αλλά αυτό δεν ήρε το γεγονός της σύλληψης και προσωποκράτησης του εφεσείοντα, ενώ ένα τέτοιο ενδεχόμενο διερευνάτο από τις ανακριτικές αρχές στο πλαίσιο του εντοπισμού κινήτρου για τη διάρρηξη και κλοπή. Στο δημοσίευμα καταγράφηκε και η θέση του εφεσείοντος ότι καμία ανάμειξη δεν είχε στην υπόθεση, η δε αναφορά σε «εγκέφαλο» ήταν ορθή στο πλαίσιο της μαρτυρίας που υπήρχε από τον άλλο ύποπτο. Πουθενά στο δημοσίευμα δεν υπάρχει η λέξη «ληστεία» που ανέφερε ο εφεσείων, η οποία διαφέρει τα μέγιστα από το αδίκημα της διάρρηξης και κλοπής. Με αναφορά σε νομολογία, οι εφεσίβλητοι

θεωρούν την πρωτόδικη απόφαση ορθή και τα όσα καταλογίσθηκαν ως κακοβουλία εκ μέρους τους, ανυπόστατα.

Το δίκαιο της δυσφήμισης έχει απασχολήσει πλειστάκις τα Δικαστήρια της Δημοκρατίας και οι νομικές αρχές είναι πολύ καλά εδραιωμένες σε βαθμό που να είναι στην ουσία αχρείαστη η εξαντλητική επανάληψη τους. Εκείνο το οποίο πάντοτε δίδει λαβή σε συζητήσεις και στην έκδοση ακόμη και διαφορετικών αποφάσεων είναι η θεώρηση και αντίληψη επί των αρχών αυτών υπό το πρίσμα των συγκεκριμένων γεγονότων μιας υπόθεσης έχοντας υπόψη τη σύγχρονη αναπτυσσόμενη νομολογία και την ανοχή που αναμένεται να επιδεικνύει μια κοινωνία προστατεύοντας το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης.

Είναι γνωστό ότι το κατά πόσο ένα κείμενο είναι ή όχι δυσφημιστικό αποφασίζεται από το Δικαστήριο ως πραγματικό ζήτημα με την απόδοση στις λέξεις και φράσεις που χρησιμοποιούνται η συνηθισμένη και φυσική τους έννοια. Το Δικαστήριο τεκμαίρεται ότι αποδίδει την αντίληψη του μέσου λογικού ανθρώπου και δεν έχει σημασία η μαρτυρία που προσφέρεται ως προς το ζήτημα αυτό εκατέρωθεν, (δέστε *Knuffer v. London Express Newspaper Ltd* (1944) 1 All E.R. 495, *Κουτσού v. Αλήθεια Εκδοτική Εταιρεία Ατδ κ.ά.* (2003) 1(B) Α.Α.Δ. 1198, *Papadopoulos v. Kyrix Publishing Co. Ltd a.o.* (1963) 2 C.L.R. 290 και *Salmond on the Law of Torts*, 16^η έκδ. σελ. 142).

Όπως έχει εξηγηθεί στη *Γαληνιώτης ν. Εκδοτικός Οίκος Δίας Ατδ κ.ά.* (2011) 1 Α.Α.Δ. 474, το προνόμιο γενικώς αποτελεί υπεράσπιση διαχωριζόμενο στο απόλυτο και στο περιορισμένο προνόμιο. Το άρθρο 20(1)(ζ), αφορά το απόλυτο προνόμιο («absolute privilege»), όταν το δημοσίευμα είναι «..... στην πραγματικότητα ακριβοδίκαιο, ακριβής και σύγχρονη αναφορά των όσων έχουν λεχθεί,πραχθεί ή επιδειχθεί σε δικαστική διαδικασία ενώπιον ή οποιουδήποτε Δικαστηρίου, και το Δικαστήριο δεν απαγόρευσε τη δημοσίευση αυτή.». Το απόλυτο προνόμιο θεωρείται αναγκαία υπεράσπιση για λόγους δημόσιας πολιτικής ούτως ώστε να διασφαλίζεται η ελευθερία του λόγου θεωρώντας ότι τα Δικαστήρια στελεχώνονται από έντιμα άτομα που δεν θα θέσουν σε κίνδυνο ή κατάχρηση το προνόμιο αυτό. Μεταφερόμενα τα λεχθέντα σε δικαστική διαδικασία με ακριβοδίκαιο τρόπο, το απόλυτο προνόμιο καλύπτει και την επέκταση αυτή. Δεν χρειάζεται κατά λέξη αναδημοσίευση του τι λέχθηκε στη διαδικασία, πρέπει όμως η αναδημοσίευση να είναι ακριβοδίκαιη αναφορά των όσων έχουν λάβει χώραν και μόνο παραλείψεις ή ανακρίβειες ή σσονος σημασίας θεωρούνται ότι δεν αναιρούν το προνόμιο.

Η δημοσίευση της διαδικασίας προσωποκράτησης του εφεσείοντα από μόνη της δεν δημιουργεί οποιοδήποτε πρόβλημα εφόσον ο δημοσιογράφος στο πλαίσιο του δικού του λειτουργήματος πληροφόρησης του κοινού περί δημοσίων θεμάτων μεταφέρει την είδηση περί της διαδικασίας στο ευρύ κοινό. Το πώς μεταφέρεται όμως είναι το ζητούμενο σε κάθε περίπτωση και εδώ είναι που πρέπει να αντιπαραβληθεί το τι λέχθηκε από τον λοχία 920 ████████████████████

██████████ με το δημοσίευμα, το οποίο εμφανίστηκε την επομένη στην εφημερίδα. Στη μαρτυρία του ο εν λόγω λοχίας αφού έθεσε τα δεδομένα της παραβίασης του χώρου της εταιρείας και ότι στη βάση πληροφοριών συνελήφθη ο έτερος ύποπτος, ανέφερε ότι αυτός ανακρινόμενος εκ νέου «..... παραδέχθηκε τη διάπραξη των υπό διερεύνηση αδικημάτων και το έκαμε μετά από οδηγίες του 1^{ου} υπόπτου ο οποίος του υποσχέθηκε μεγάλο χρηματικό ποσό.». Στη βάση αυτής της προφορικής ομολογίας του έτερου υπόπτου συνελήφθη και ο εφεσείων, ο οποίος αρνήθηκε οποιαδήποτε ανάμειξη στην υπόθεση. Ο μάρτυρας κατέθεσε επίσης ότι «από προκαταρκτικές εξετάσεις φαίνεται ότι ο 1^{ος} ύποπτος και η εταιρεία του αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα και πρόσφατα δέχονταν πιέσεις από την τράπεζα προς εξόφληση των χρεών τους». Ο μάρτυρας συνέχισε να αναφέρει στο Δικαστήριο ότι είχαν ήδη ληφθεί οκτώ καταθέσεις και αναμένετο να ληφθούν ακόμη σαράντα καταθέσεις και θα διερευνόνταν οι λόγοι και τα κίνητρα που οδήγησαν τον 1^{ον} ύποπτο, δηλαδή, τον εφεσείοντα, στη διάπραξη των αδικημάτων, θα γίνονταν δε και επιστημονικές εξετάσεις των τεκμηρίων που παραλήφθηκαν από τη σκηνή και σύγκριση δακτυλικών αποτυπωμάτων. Να σημειωθεί ότι ο εφεσείων κατά τη διαδικασία προσωποκράτησης είχε εμφανισθεί προσωπικά χωρίς δικηγόρο, δεν αντεξέτασε το μάρτυρα και το μόνο που ανέφερε ήταν ότι δεν γνώριζε τον δεύτερο ύποπτο και ούτε εκείνος, πίστευε, ότι γνώριζε τον ίδιο.

Υπό το φως της μαρτυρίας της αστυνομίας, αλλά και της παραδοχής που ενώπιον του Δικαστηρίου προέβη ο εφεσίβλητος 1, ότι πράγματι δεν είχε αναφερθεί από την αστυνομία ότι υπήρχε

ασφαλιστική κάλυψη της εταιρείας, λογικά συνάγεται ότι το δημοσίευμα δεν ήταν μια ακριβοδίκαιη μεταφορά των όσων είχαν διαμειφθεί κατά τη διαδικασία της προανάκρισης. Το δημοσίευμα έθετε ως γεγονός ότι η εταιρεία είχε ασφαλιστική κάλυψη, πράγμα αναληθές, είναι δε φανερό από τη μαρτυρία του εφεσίβλητου 1 ότι δεν έγινε προσπάθεια διαπίστωσης του γεγονότος αυτού που παρουσιάστηκε ως τέτοιο στο δημοσίευμα. Το ζήτημα της αναφοράς της ασφαλιστικής κάλυψης δεν μπορεί να θεωρηθεί ήσσονος σημασίας όπως το πρόταξε το πρωτόδικο Δικαστήριο, δεδομένου ότι εύλογα συναγόταν και συνάγεται από το δημοσίευμα ότι ο εφεσείων είχε συλλάβει την ιδέα της κλοπής ενεργώντας μάλιστα «ως ο εγκέφαλος της μεγάλης κομπίνας», για να αντιμετωπίσει τα σοβαρά οικονομικά προβλήματα που φαίνεται πως είχε η εταιρεία του απευθυνόμενος στην ασφαλιστική εταιρεία για να τον καλύψει. Η αναφορά σε ασφαλιστική κάλυψη γίνεται εκ δευτέρου στο δημοσίευμα, και πάλι θεωρούμενη η ασφαλιστική αυτή κάλυψη ως γεγονός, τοποθετούμενη στο κείμενο κατά τρόπο που να εξάγεται αβίαστα το συμπέρασμα στον μέσο κοινό λογικό αναγνώστη ότι η «κομπίνα» έγινε για να αντιμετωπισθούν τα οικονομικά αδιέξοδα της εταιρείας μέσω ασφαλιστικής εταιρείας.

Σε αντίθεση με τη θέση των εφεσιβλήτων, οι προβληθείσες θέσεις του εφεσείοντα δεν είναι αποσπασματικές, αλλά εντάσσονται και έτσι πρέπει να ιδωθούν, στο σύνολο του δημοσιεύματος. Η χρήση των λέξεων «εγκέφαλος της μεγάλης κομπίνας», μαζί με το θεωρηθέν ως γεγονός της ύπαρξης ασφαλιστικής κάλυψης, αποδίδουν και μεταδίδουν στο μέσο λογικά σκεπτόμενο άτομο ότι ο εφεσείων είχε

κίνητρο τη διάπραξη των αδικημάτων όχι ως αυτουργός, αλλά ως «ο εγκέφαλος κομπίνας» και μάλιστα «μεγάλης», επίθετο που επιτείνει το μέγεθος της εγκληματικής ανάμειξης του εφεσεύοντα στην όλη υπόθεση. Το πρόσωπο που κάνει κομπίνες είναι εκείνο που είναι γενικά απατεώνας και ενεργεί παράνομα. «Εγκέφαλος» είναι εκείνος που συλλαμβάνει την ιδέα και στην υπό κρίση περίπτωση ο εφεσεύων θεωρήθηκε ως εγκέφαλος μεγάλης κομπίνας, δηλαδή, ότι συνέλαβε την ιδέα της διάπραξης εγκληματικών ενεργειών διά μέσου τρίτου προσώπου για να καλυφθεί από την ασφάλεια. Στο σύνολο του δημοσιεύματος δεν μπορεί να θεωρηθεί η αναφορά σε ασφαλιστική κάλυψη σε επουσιώδη ανακρίβεια, ούτε η αναφορά σε εγκέφαλο μεγάλης κομπίνας μπορεί να θεωρηθεί εύλογο υπό τις περιστάσεις σχόλιο.

Το δίκαιο της δυσφήμισης στην Κύπρο έχει κριθεί στην απόφαση του ΕΔΑΔ *Alithia Publishing Company Limited and Constantinides v. Cyprus*, Application No. 17550/03, ημερ. 22.5.2008, ως μη αντιβαίνον το Άρθρο 10 της Συνθήκης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή το Άρθρο 9 σε σχέση με το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης αντίστοιχα. Κρίθηκε στην ομόφωνη αυτή απόφαση του ΕΔΑΔ ότι η εθνική νομοθεσία που αποτυπώνεται στο άρθρο 17 κ.ε. του Κεφ. 148, δεν θέτει περιορισμούς πέραν εκείνων που θεωρούνται λογικώς αναγκαίοι. Το δεδομένο αυτό, όπως αναφέρθηκε και στην υπόθεση *Κωνσταντίνου κ.ά. v. Καραμεσίνη* (2011) 1 Α.Α.Δ. 715, δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής. Εκείνο που εν τέλει έχει σημασία, όπως ήδη λέχθηκε, είναι η υπαγωγή των γεγονότων και των αξιολογικών

κρίσεων στις σημερινές κρατούσες αντιλήψεις περί ελευθερίας λόγου και έκφρασης. Το ΕΔΑΔ και στην προαναφερθείσα υπόθεση, αλλά και σε σωρεία άλλων, έχει όμως ταυτόχρονα υποδείξει ότι η άσκηση του δικαιώματος έκφρασης συνοδεύεται και από καθήκοντα και υποχρεώσεις που καλύπτουν και τη δημοσιογραφική οικογένεια. Όπως λέχθηκε και στην υπόθεση *Steel and Morris v. The United Kingdom*, Application no. 68416/01, ημερ. 15.2.2005, η όλη άσκηση αφορά την απάντηση στο ερώτημα κατά πόσο η παραβίαση για την οποία παραπονείται ο ενάγων ήταν ανάλογη με την επιδίωξη ενός νόμιμου σκοπού, («proportionate to the legitimate aim pursued»). (Δέστε και *Hertel v. Switzerland*, judgment of 25 August 1998, Reports 1998-VI, pp. 2329-30, παρ. 46.) Λέχθηκε επίσης ότι το ΕΔΑΔ έχει διαφοροποιήσει τις έννοιες των δηλώσεων επί γεγονότων και των αξιολογικών κρίσεων. Ενώ η ύπαρξη γεγονότων μπορεί να αποδειχθεί, η αλήθεια των αξιολογικών κρίσεων δεν επιδέχεται απόδειξης. Όταν μια δήλωση ανάγεται σε αξιολογική κρίση, η αναλογικότητα της τυχόν παραβίασης δυνατόν να εξαρτάται από το κατά πόσο υπάρχει ή όχι επαρκές πλαίσιο γεγονότων εφόσον ακόμη και μια αξιολογική κρίση χωρίς υπόβαθρο μπορεί να είναι υπερβολική. Το ερώτημα κατά πόσο τηρήθηκε το μέτρο της αναλογικότητας παραπέμπει αφ' εαυτού σε αξιολογική κρίση και κριτής του είναι τελικά το ίδιο το Δικαστήριο.

Είναι υπό το πιο πάνω πρίσμα της ανάλυσης της νομολογίας και της προσοχής με την οποία πρέπει ένας δημοσιογράφος να προβαίνει σε δημοσιεύματα που το κείμενο στην προκείμενη περίπτωση κρίνεται δυσφημιστικό. Η χρήση των λέξεων και

φράσεων που χρησιμοποιήθηκαν είναι αφ' εαυτών δυσφημιστικές στη φυσική και γραμματική έννοια τους. Περαιτέρω, η μεταφορά των συγκεκριμένων προαναφερθέντων λέξεων και φράσεων και τα όσα αυτές οι λέξεις ή φράσεις στο πλαίσιο ολόκληρου του κειμένου, υπονοούν, δεν μπορούν να καταστήσουν το δημοσίευμα ακριβοδίκαιη μεταφορά των όσων στο Δικαστήριο λέχθηκαν κατά τη διαδικασία προσωποκράτησης. Ούτε και το δημοσίευμα τυγχάνει προστασίας λόγω της υπεράσπισης της αλήθειας εφόσον εκ προοιμίου το κείμενο δεν ήταν ορθό σε δύο τουλάχιστον ουσιώδη σημεία, αυτό της ύπαρξης ασφαλιστικής κάλυψης και της αναφοράς σε εγκέφαλο μεγάλης κομπίνας, θέματα τα οποία δεν αναφέρθησαν από τον αστυνομικό μάρτυρα. Επομένως εφόσον το κείμενο σε ουσιώδη σημεία παρουσιαζόταν αναληθές, δεν έχει σημασία για σκοπούς υπεράσπισης τι έντιμα και εύλογα πίστευε ο εφεσίβλητος 1, ως ο ίδιος ανέφερε κατά τη μαρτυρία του. Οι λέξεις και φράσεις για τις οποίες παραπονείται ο εφεσείων δεν είναι λεπτομέρειες που θα μπορούσαν να συγχωρεθούν εφόσον η ενσωμάτωση τους στα όσα κατά τα υπόλοιπα ορθά μεταφέρθηκαν, αλλοιώνει την ίδια την ουσία του δημοσιεύματος.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο έδωσε έμφαση στο ότι ήταν αληθής η μεταφορά του γεγονότος ότι ο εφεσείων είχε θεωρηθεί ως «απλός ύποπτος» και ότι η λέξη «εγκέφαλος» χρησιμοποιήθηκε για να περιγραφεί η διερεύνηση της συμμετοχής του ως ηθικός αυτουργός στη βάση της μαρτυρίας του αστυνομικού εξεταστή της υπόθεσης. Ακριβώς το σφάλμα του Δικαστηρίου, με όλη την εκτίμηση, είναι η θεώρηση του δημοσιεύματος κατά αποσπασματικό τρόπο. Η έστω

καθ' υπερβολή χρήση λέξεων και φράσεων, ακόμη και εάν κατά τα υπόλοιπα ένα κείμενο είναι ουσιωδώς αληθές, δεν αλλοιώνει το δυσφημιστικό τους όταν πρόκειται για ουσιώδεις ανακρίβειες, διαφορετικά κάθε υπερβολική περιγραφή θα θεωρείται ότι καλύπτεται από ασυλία. Η υπεράσπιση της αλήθειας δεν μπορεί σε τέτοια περίπτωση να ευσταθεί, (*Gatley on Libel and Slander* 11^η έκδ. σελ. 324, παρ. 11.12, κ.ε.).

Κατά τον ίδιο τρόπο, ούτε έντιμος σχολιασμός μπορεί να θεωρηθούν τα προβληματικά στοιχεία του δημοσιεύματος εφόσον ήταν σχόλια τα οποία δεν θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν εν πάση περιπτώσει. Στην υπεράσπιση του εντίμου σχολίου ενέχει σημασία το σχόλιο να τίθεται επί πραγματικού και ορθού υποβάθρου, (*Glafx Ltd n. Loizia* (1984) 1 C.L.R. 729 και «Αλήθεια» *Εκδοτική Εταιρεία Ατδ v. Thamira Food Manufacturers Ltd* (2012) 1 Α.Α.Δ. 2276).

Υπό το φως των ανωτέρω, η απορριπτική απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ακυρώνεται.

Παραμένει να καθοριστεί το ύψος των αποζημιώσεων στις οποίες δικαιούται πλέον ο εφεσείων. Δεν κρίνεται ότι οι εφεσίβλητοι και ιδιαίτερα ο αρθρογράφος-εφεσίβλητος 1, ενήργησαν με κακοβουλία η οποία προϋποθέτει κάτι περισσότερο από την ύπαρξη δυσφημιστικού κειμένου, όπως μειωτική και απαξιωτική συμπεριφορά προς το πρόσωπο του ενάγοντα, εμμονή προς τις κατηγορίες, απουσία απολογίας, συνεχής ενασχόληση, ανάρμοστο

κίνητρο ή ότι μοναδικό κριτήριο για τη δημοσίευση του κειμένου ήταν να πληγεί ο ενάγων.

Οι παράγοντες για τον καθορισμό των αποζημιώσεων συναρτώνται προς τη θέση του εφεσείοντα στην κοινωνία, την έκταση και μορφή του δημοσιεύματος, την έλλειψη απολογίας, τη γενικότερη συμπεριφορά των εφεσιβλήτων πριν και μετά τη δυσφήμιση, τον τρόπο διεξαγωγής της υπεράσπισης, την αποτυχία της υπεράσπισης της αλήθειας και την απόδειξη τυχόν ειδικής ζημιάς. Δεδομένη είναι μέσα από τη νομολογία και η τάση για αυξητικές αποζημιώσεις. Όσο φιλελεύθερη όμως και να είναι η σύγχρονη προσέγγιση προς το δικαίωμα και κατοχύρωση της ελευθεροτυπίας, άλλο τόσο πρέπει να είναι και η αυστηρότητα με την οποία τα Δικαστήρια κρίνουν την δυσφήμιση στην υπόληψη του ατόμου. Ο τύπος μπορεί να σπιλώσει υπολήψεις και άτομα κατά τρόπο που δύσκολα εξαλείφεται η εντύπωση που δημιουργείται στο κοινό. Γι' αυτό και η απόδοση αποζημιώσεων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον παράγοντα αυτό.

Τα δεδομένα του εφεσείοντα δεν αμφισβητήθηκαν κατά την ακροαματική διαδικασία. Ήταν κατά το χρόνο του δημοσιεύματος 51 ετών, μέτοχος και διευθυντής της εταιρείας και ασχολείτο με την εμπορία χρυσού και ασημιού και διατηρούσε κοσμηματοπωλείο στη Λευκωσία. Η προηγούμενη του δημοσιεύματος καλή υπόληψη του εφεσείοντα ήταν και είναι δεδομένη. Η εταιρεία και κατ' επέκταση και ο ίδιος, ασχολείτο με την εισαγωγή και προμήθεια πρώτων υλών

πολύτιμων μετάλλων και προμήθευε παγκυπρίως είδη χρυσοχοΐας, μηχανήματα και εξοπλισμό εργαστηρίου και εργαλεία.

Με δεδομένα τα πιο πάνω, η αποζημίωση καθορίζεται στο ποσό των €5.000

Η έφεση επιτυγχάνει και η πρωτόδικη απόφαση παραμερίζεται με έξοδα πρωτοδίκως και κατ' έφεση εναντίον των εφεσιβλήτων και υπέρ του εφεσεϊοντος, όπως θα υπολογιστούν από τον Πρωτοκολλητή και εγκριθούν από το Δικαστήριο.

Εκδίδεται απόφαση υπέρ του εφεσεϊοντος και εναντίον των εφεσιβλήτων αλληλεγγύως και κεχωρισμένως για το ποσό των €5000 με νόμιμο τόκο από την έγερση της αγωγής.

Δ.

Δ.